

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ
Κοινοβουλευτική Ομάδα

ΕΡΩΤΗΣΗ

Αθήνα, 28 Σεπτεμβρίου 2026

Προς:

Την Υπουργό Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κα Δόμνα Μιχαλίδου

Θέμα: « Ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης αποκλεισμών και δυσλειτουργιών κατά την εφαρμογή της μόνιμης υπηρεσίας “Προσωπικός Βοηθός για Άτομα με Αναπηρία” »

Κυρία Υπουργέ,

Ο θεσμός του «Προσωπικού Βοηθού για Άτομα με Αναπηρία» αποτελεί μία σημαντική κοινωνική πολιτική με σκοπό την ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία, τη συμπερίληψή τους στην κοινωνία, την αποτροπή της περιθωριοποίησης και της ιδρυματοποίησης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τόσο των ίδιων όσο και των οικογενειών τους.

Με τον ν. 5322/2026 (ΦΕΚ Α΄ 117/24.7.2026), ο «Προσωπικός Βοηθός για Άτομα με Αναπηρία» παύει να αποτελεί αποκλειστικά πιλοτική παρέμβαση και καθιερώνεται ως μόνιμη υπηρεσία εθνικής εμβέλειας. Μάλιστα, από τις 26 Αυγούστου 2026 έχει ανοίξει εκ νέου η πλατφόρμα για την υποβολή αιτήσεων, σηματοδοτώντας τη μετάβαση του θεσμού σε μόνιμη υπηρεσία του κράτους.

Ωστόσο, παρά τον σημαντικό αυτό θεσμικό εκσυγχρονισμό, το άρθρο 5 του ν. 5322/2026 εξακολουθεί να προβλέπει ως προϋπόθεση επιλεξιμότητας των ωφελουμένων την ηλικία των τουλάχιστον δεκαέξι (16) ετών. Συγκεκριμένα, στην παρ. 2 περ. δ΄ του άρθρου 5 ορίζεται ότι επιλέξιμοι ωφελούμενοι είναι όσοι είναι ηλικίας

τουλάχιστον 16 ετών και έως 67 ετών, με ειδική εξαίρεση για ορισμένες περιπτώσεις έως τα 75 έτη.

Η συγκεκριμένη οριζόντια ηλικιακή προϋπόθεση δημιουργεί ένα ουσιαστικό κενό προστασίας για ανήλικα άτομα κάτω των 16 ετών με βαριές και μόνιμες αναπηρίες, και ιδίως για παιδιά με διαταραχή αυτιστικού φάσματος και εξαιρετικά υψηλές ανάγκες υποστήριξης.

Το ζήτημα δεν αφορά την παροχή μιας γενικής υπηρεσίας σε κάθε παιδί που διαθέτει διάγνωση αυτισμού. Αφορά περιπτώσεις ανηλίκων οι οποίοι, ήδη από την προεφηβική ηλικία, μπορεί να αντιμετωπίζουν εξαιρετικά υψηλό επίπεδο λειτουργικής εξάρτησης και να χρειάζονται συνεχή ή σχεδόν συνεχή υποστήριξη για την ασφάλεια, την προσωπική φροντίδα, την επικοινωνία, τη μετακίνηση και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή.

Υπάρχουν παιδιά ηλικίας 12, 13, 14 ή 15 ετών με βαριά μορφή αυτισμού τα οποία μπορεί να είναι μη λεκτικά ή να διαθέτουν εξαιρετικά περιορισμένη λειτουργική επικοινωνία, να μην έχουν επίγνωση κινδύνου, να απαιτούν διαρκή επίβλεψη για την αποτροπή φυγής ή άλλων επικίνδυνων συμπεριφορών, να χρειάζονται εκτεταμένη βοήθεια στην προσωπική υγιεινή, την ένδυση, τη σίτιση και την τουαλέτα και να αδυνατούν να μετακινηθούν ή να συμμετάσχουν με ασφάλεια στην κοινότητα χωρίς τη συνεχή παρουσία δεύτερου προσώπου.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, μπορεί να συνυπάρχουν σοβαρές συμπεριφορικές εκδηλώσεις, όπως αυτοτραυματισμός ή ετεροτραυματισμός, οι οποίες καθιστούν ακόμη εντονότερη την ανάγκη για εξειδικευμένη και εξατομικευμένη υποστήριξη.

Στις περιπτώσεις αυτές δεν πρόκειται για μια ανάγκη «φύλαξης παιδιού». Πρόκειται για ανάγκη εξατομικευμένης υποστήριξης ενός ανήλικου ατόμου με βαριά αναπηρία, προκειμένου να διασφαλίζεται η προσωπική του ασφάλεια, η αξιοπρέπεια, η δυνατότητα επικοινωνίας, η αυτοεξυπηρέτηση, η πρόσβαση στην εκπαίδευση και στις υπηρεσίες και, όπου είναι εφικτό, η συμμετοχή του στην κοινότητα.

Το ίδιο το περιεχόμενο του ν. 5322/2026 καθιστά το ζήτημα ακόμη πιο κρίσιμο. Σύμφωνα με το άρθρο 3, η προσωπική βοήθεια παρέχεται με βάση τις προσωπικές

ανάγκες, τις ιδιαίτερες συνθήκες ζωής, τις ατομικές επιλογές και τα ενδιαφέροντα του ατόμου με αναπηρία και αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσης και της συμπερίληψής του στην κοινωνία. Η προσωπική βοήθεια μπορεί, μεταξύ άλλων, να αφορά δραστηριότητες καθημερινής ζωής και ατομικής φροντίδας, μετακίνηση, εκπαίδευση, πρόσβαση σε υπηρεσίες και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή.

Παράλληλα, το άρθρο 5 προβλέπει ότι οι επιλέξιμοι ωφελούμενοι αξιολογούνται από ειδικές τριμελείς επιτροπές διεπιστημονικού χαρακτήρα, οι οποίες κατατάσσουν τους αξιολογούμενους ως προς την ανάγκη τους για προσωπική βοήθεια, λαμβάνοντας υπόψη ιατρικά και λειτουργικά κριτήρια, καθώς και τις εξατομικευμένες ανάγκες και συνθήκες ζωής τους.

Δημιουργείται, επομένως, μία εύλογη θεσμική αντίφαση: από τη μία πλευρά, ο νομοθέτης αναγνωρίζει ότι η ανάγκη προσωπικής βοήθειας πρέπει να κρίνεται με βάση εξατομικευμένα και λειτουργικά κριτήρια και, από την άλλη, αποκλείει εκ των προτέρων από κάθε αξιολόγηση μία ολόκληρη ηλικιακή κατηγορία, ανεξάρτητα από το πραγματικό επίπεδο αναπηρίας και λειτουργικής εξάρτησης.

Με άλλα λόγια, ένα παιδί 15 ετών που μπορεί να πληροί όλα τα ουσιαστικά λειτουργικά κριτήρια για την ανάγκη προσωπικής βοήθειας δεν μπορεί καν να αξιολογηθεί, ενώ ακριβώς το ίδιο παιδί, με ακριβώς τις ίδιες ανάγκες, μπορεί να καταστεί επιλέξιμο μόλις συμπληρώσει τα 16 έτη.

Η ηλικία, όμως, δεν αποτελεί από μόνη της λειτουργικό δείκτη της ανάγκης για προσωπική βοήθεια.

Ιδιαίτερα για τα παιδιά με βαριές αναπτυξιακές αναπηρίες και εξαιρετικά υψηλές ανάγκες υποστήριξης, η περίοδος της προεφηβείας και της εφηβείας μπορεί να αποτελεί κρίσιμο σημείο για την οικογένεια. Η σωματική ανάπτυξη του παιδιού, σε συνδυασμό με την έλλειψη επίγνωσης κινδύνου, τις δυσκολίες επικοινωνίας και αυτορρύθμισης και την εξάρτηση από τρίτους για βασικές δραστηριότητες καθημερινής ζωής, μπορεί να αυξάνει σημαντικά το απαιτούμενο επίπεδο φροντίδας και επίβλεψης.

Την ίδια στιγμή, οι οικογένειες καλούνται να ανταποκριθούν σε αυτή τη διαρκή ανάγκη φροντίδας για πολλά χρόνια, συχνά χωρίς επαρκείς υπηρεσίες ανακούφισης των φροντιστών. Οι γονείς εργάζονται, μεγαλώνουν ηλικιακά, ενδέχεται να φροντίζουν και άλλα παιδιά και σε αρκετές περιπτώσεις οδηγούνται σε σωματική, ψυχική και οικονομική εξουθένωση εξαιτίας της συνεχούς φροντίδας.

Η ανάγκη, συνεπώς, για ένα παιδί με εξαιρετικά υψηλές ανάγκες υποστήριξης δεν γεννιέται την ημέρα που συμπληρώνει τα 16 έτη. Αντιθέτως, μπορεί να είναι υπαρκτή, έντονη και απολύτως τεκμηριώσιμη αρκετά χρόνια νωρίτερα.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, που έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 4074/2012, επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να διασφαλίζουν την πλήρη απόλαυση των δικαιωμάτων των παιδιών με αναπηρία σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά, ενώ θέτει ως πρωταρχικής σημασίας το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Παράλληλα, το άρθρο 19 της Σύμβασης κατοχυρώνει το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην ανεξάρτητη διαβίωση και στη συμπερίληψη στην κοινότητα.

Η ίδια η ελληνική νομοθεσία έχει ενσωματώσει τις αρχές αυτές στο θεσμικό πλαίσιο για τον Προσωπικό Βοηθό. Ο σκοπός του ν. 5322/2026 είναι ακριβώς η ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσης, η κοινωνική συμπερίληψη, η αποτροπή της περιθωριοποίησης και της ιδρυματοποίησης και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους.

Επιπλέον, το άρθρο 21 παρ. 6 του Συντάγματος προβλέπει ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας.

Υπό το πρίσμα αυτό, είναι εύλογο να εξεταστεί εάν ένα απόλυτο ηλικιακό κατώφλι των 16 ετών, χωρίς δυνατότητα εξαίρεσης βάσει της πραγματικής λειτουργικής ανάγκης, ανταποκρίνεται στον σκοπό του θεσμού και στις σύγχρονες αρχές εξατομικευμένης υποστήριξης των ατόμων με αναπηρία.

Η λύση δεν είναι η αυτόματη ένταξη όλων των παιδιών με διάγνωση διαταραχής αυτιστικού φάσματος. Αντιθέτως, μπορεί να διαμορφωθεί ένα αυστηρό, στοχευμένο και απολύτως εξατομικευμένο πλαίσιο, στο οποίο η πρόσβαση πριν από τη συμπλήρωση του 16ου έτους θα προϋποθέτει τεκμηριωμένη ανάγκη εκτεταμένης ή διαρκούς υποστήριξης.

Ενδεικτικά, θα μπορούσαν να αξιολογούνται η ανάγκη συνεχούς επίβλεψης, η λειτουργική επικοινωνία, η ικανότητα αυτοεξυπηρέτησης, η επίγνωση κινδύνου, η ασφαλής μετακίνηση, η δυνατότητα συμμετοχής στην κοινότητα, η ύπαρξη σοβαρών συμπεριφορών που θέτουν σε κίνδυνο το ίδιο το παιδί ή τρίτους και η συνολική ένταση της καθημερινής υποστήριξης που απαιτείται.

Μία τέτοια ρύθμιση δεν θα αναιρούσε τον εξατομικευμένο χαρακτήρα του θεσμού. Αντίθετα, θα τον ενίσχυε, καθώς θα επέτρεπε στην Πολιτεία να αξιολογεί την πραγματική ανάγκη και όχι να αποκλείει έναν δυνητικά δικαιούχο αποκλειστικά λόγω ηλικίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ήδη από τον σχεδιασμό του Προσωπικού Βοηθού η Πολιτεία έχει επιλέξει την εξατομικευμένη αξιολόγηση των ωφελουμένων από διεπιστημονικές επιτροπές. Συνεπώς, η επέκταση της δυνατότητας πρόσβασης σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανηλίκων κάτω των 16 ετών μπορεί να συνδεθεί με ακριβώς τον ίδιο μηχανισμό αυστηρής λειτουργικής αξιολόγησης.

Το αίτημα αυτό έχει τεθεί και από το Σωματείο «ΚΡΑΥΓΗ ΑμεΑ», το οποίο εκπροσωπεί οικογένειες παιδιών και ενηλίκων με αναπηρία και ιδιαίτερα ανθρώπων με βαριά μορφή αυτισμού και υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Το Σωματείο ζητά την επανεξέταση του ηλικιακού ορίου και προτείνει, ως πρώτο βήμα, τη δυνατότητα ένταξης από το 12ο έτος σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατόπιν αυστηρής εξατομικευμένης λειτουργικής αξιολόγησης.

Πρόκειται για ένα αίτημα που δεν ζητά την οριζόντια επέκταση του προγράμματος σε όλους τους ανηλίκους, αλλά τη δημιουργία ενός μηχανισμού ώστε παιδιά με αποδεδειγμένα εξαιρετικά υψηλές ανάγκες υποστήριξης να μην αποκλείονται από μία υπηρεσία που μπορεί να είναι ουσιώδης για την ασφάλεια, την αξιοπρέπεια, την κοινωνική συμμετοχή και την ποιότητα ζωής τους.

Ιδιαίτερη προβληματική δημιουργείται και στο άλλο άκρο του ηλικιακού φάσματος. Για έναν άνθρωπο με μόνιμη αναπηρία, ο οποίος έχει αξιολογηθεί από την ίδια την Πολιτεία ως έχων ανάγκη προσωπικής βοήθειας και έχει οργανώσει την καθημερινότητα και την ανεξάρτητη διαβίωσή του γύρω από αυτή την υποστήριξη, η συμπλήρωση ενός συγκεκριμένου ηλικιακού ορίου δεν συνεπάγεται προφανώς και την εξαφάνιση της αναπηρίας ή των λειτουργικών αναγκών του.

Αντιθέτως, σε αρκετές περιπτώσεις η ηλικιακή επιβάρυνση μπορεί να αυξάνει τις ανάγκες υποστήριξης. Ανακύπτει, επομένως, ένα κρίσιμο ζήτημα συνέχειας της φροντίδας: τι συμβαίνει με έναν ωφελούμενο που εντάσσεται στον θεσμό στα 64, 65 ή 66 έτη, δημιουργεί σχέση εμπιστοσύνης με τον Προσωπικό Βοηθό του και εξακολουθεί να έχει ακριβώς τις ίδιες ή ακόμη μεγαλύτερες λειτουργικές ανάγκες μετά τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου ηλικιακού ορίου;

Η ανεξάρτητη διαβίωση δεν μπορεί να έχει ημερομηνία λήξης όταν η ανάγκη που οδήγησε στην παροχή της προσωπικής βοήθειας εξακολουθεί αποδεδειγμένα να υφίσταται. Απαιτείται, συνεπώς, ένα σαφές πλαίσιο συνέχειας της υποστήριξης, ώστε η μετάβαση από τον θεσμό του Προσωπικού Βοηθού σε οποιοδήποτε άλλο σύστημα μακροχρόνιας φροντίδας να μην δημιουργεί κενό προστασίας για τον άνθρωπο με αναπηρία.

Ένα ακόμη σοβαρό ζήτημα που έχει ανακύψει ήδη από τις πρώτες εβδομάδες εφαρμογής της μόνιμης υπηρεσίας αφορά τις προϋποθέσεις πιστοποίησης της αναπηρίας. Όπως επισημαίνει η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ), ενώ το άρθρο 5 του ν. 5322/2026 προβλέπει, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, τόσο πιστοποίηση αναπηρίας από τα ΚΕΠΑ με ισχύ εφ' όρου ζωής όσο και αντίστοιχες πιστοποιήσεις των Υγειονομικών Επιτροπών των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, η ΚΥΑ 18867/2026 φέρεται να περιορίζει την επιλεξιμότητα σε όσους διαθέτουν πιστοποίηση ΚΕΠΑ με ισχύ εφ' όρου ζωής.

Ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με την ΕΣΑμεΑ, αποκλείονται ακόμη και άνθρωποι που διαθέτουν πιστοποίηση ΚΕΠΑ συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας και έχει κριθεί ότι χρήζουν βοήθειας και συμπαράστασης ετέρου προσώπου, καθώς και άτομα με ποσοστό αναπηρίας 100% εφ' όρου ζωής πιστοποιημένο από την ΑΣΥΕ. Η διάρκεια ή ο τρόπος έκδοσης μιας πιστοποίησης δεν μπορεί να υποκαθιστά την εξατομικευμένη

αξιολόγηση των πραγματικών αναγκών υποστήριξης ούτε διοικητικές ή τεχνικές εκκρεμότητες να μετακυλίνουν στα ίδια τα άτομα με αναπηρία και να μετατρέπονται σε λόγο αποκλεισμού τους από την υπηρεσία.

Πέραν, όμως, των ηλικιακών περιορισμών και των προϋποθέσεων πιστοποίησης, σοβαρός προβληματισμός ανακύπτει και ως προς τον τρόπο με τον οποίο το εισόδημα επηρεάζει την πρόσβαση στη μόνιμη υπηρεσία του Προσωπικού Βοηθού. Η μετάβαση από ένα πιλοτικό πρόγραμμα σε μία μόνιμη υπηρεσία εθνικής εμβέλειας δημιουργεί εύλογα την προσδοκία ότι ο θεσμός θα λειτουργεί ως πραγματικό εργαλείο ανεξάρτητης διαβίωσης για τα άτομα που αποδεδειγμένα τον χρειάζονται και όχι ως μία παροχή της οποίας η πρόσβαση περιορίζεται από φίλτρα που δεν συνδέονται επαρκώς με την πραγματική λειτουργική ανάγκη.

Ιδιαίτερο ζήτημα δημιουργείται όταν το εισόδημα λειτουργεί σωρευτικά τόσο ως προϋπόθεση πρόσβασης στον θεσμό όσο και ως κριτήριο κατάταξης ή προτεραιοποίησης μεταξύ των υποψηφίων. Με τον τρόπο αυτό, το ίδιο οικονομικό χαρακτηριστικό μπορεί να επηρεάζει δύο φορές τη δυνατότητα ενός ανθρώπου με αναπηρία να λάβει την αναγκαία υποστήριξη, παρότι η ανάγκη για Προσωπικό Βοηθό προκύπτει πρωτίστως από τη φύση και την ένταση της αναπηρίας, τον βαθμό λειτουργικής εξάρτησης και τις εξατομικευμένες συνθήκες ζωής του.

Το ζήτημα γίνεται ακόμη πιο κρίσιμο εάν κατά την εφαρμογή των εισοδηματικών κριτηρίων δεν συνεκτιμάται ουσιαστικά το πρόσθετο κόστος που συνεπάγεται η αναπηρία. Το ονομαστικό ή φορολογητέο εισόδημα ενός ατόμου ή ενός νοικοκυριού δεν αποτυπώνει κατ' ανάγκη το πραγματικά διαθέσιμο εισόδημά του. Φαρμακευτικές και θεραπευτικές ανάγκες, εξειδικευμένος εξοπλισμός, τεχνικά βοηθήματα, προσαρμογές κατοικίας, αυξημένες ανάγκες μετακίνησης και άλλες αναγκαίες δαπάνες που συνδέονται με την αναπηρία μπορούν να επιβαρύνουν σημαντικά και σε μόνιμη βάση τον οικογενειακό προϋπολογισμό.

Ως αποτέλεσμα, δύο νοικοκυριά με το ίδιο δηλωθέν εισόδημα μπορεί να έχουν εντελώς διαφορετική πραγματική οικονομική δυνατότητα, όταν στο ένα από αυτά ζει άνθρωπος με βαριά αναπηρία και υψηλές καθημερινές ανάγκες υποστήριξης. Η εφαρμογή ενός οριζόντιου εισοδηματικού φίλτρου, χωρίς επαρκή στάθμιση αυτού του πρόσθετου

κόστους, ενέχει συνεπώς τον κίνδυνο να αντιμετωπίζονται ως οικονομικά ισοδύναμες καταστάσεις που στην πραγματικότητα δεν είναι.

Περαιτέρω, πρέπει να αποσαφηνιστεί η ίδια η φύση του θεσμού. Ο Προσωπικός Βοηθός δεν αποτελεί απλώς μία εισοδηματική ενίσχυση προς ένα νοικοκυριό. Αποτελεί υπηρεσία που συνδέεται με την αυτονομία, την ανεξάρτητη διαβίωση, την προσωπική ασφάλεια και τη δυνατότητα κοινωνικής συμμετοχής του ατόμου με αναπηρία. Εφόσον, λοιπόν, η ίδια η Πολιτεία, μέσω εξατομικευμένης αξιολόγησης, διαπιστώνει ότι ένας άνθρωπος έχει συγκεκριμένη και τεκμηριωμένη ανάγκη προσωπικής βοήθειας, πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς γιατί το εισόδημά του μπορεί να περιορίσει ή ακόμη και να αποκλείσει την πρόσβασή του στην υπηρεσία.

Το ζήτημα δεν είναι θεωρητικό. Πολίτες με αναπηρία αναφέρουν ήδη περιπτώσεις στις οποίες η πρόσβαση στον θεσμό επηρεάζεται από τα προβλεπόμενα εισοδηματικά κριτήρια. Καθίσταται, επομένως, αναγκαίο να δημοσιοποιηθούν συγκεκριμένα στοιχεία για τον αριθμό των αιτούντων που δεν καθίστανται επιλέξιμοι λόγω εισοδήματος, τον τρόπο με τον οποίο καθορίστηκαν τα σχετικά όρια και τον αριθμό των υποψηφίων των οποίων η κατάταξη επηρεάζεται περαιτέρω από το εισόδημα.

Ιδιαίτερη διάσταση αποκτά το ζήτημα των εισοδηματικών κριτηρίων και λόγω της διαφορετικής μεταχείρισης που καταγγέλλεται μεταξύ των ωφελουμένων της πιλοτικής εφαρμογής και των νέων αιτούντων της μόνιμης υπηρεσίας. Η ΕΣΑμεΑ είχε ήδη πριν από την ψήφιση του νόμου ζητήσει να διατηρηθούν τα εισοδηματικά όρια που προβλέπονταν στην ΚΥΑ 28458/2026 για την πιλοτική εφαρμογή, ακριβώς προκειμένου να διασφαλιστεί η ίση μεταχείριση μεταξύ εκείνων που εξακολουθούν να λαμβάνουν την υπηρεσία ως ωφελούμενοι του πιλοτικού προγράμματος και εκείνων που υποβάλλουν σήμερα νέα αίτηση.

Μετά την έναρξη των αιτήσεων για τη μόνιμη υπηρεσία, η Συνομοσπονδία αναφέρει ότι έχει δεχθεί σημαντικό αριθμό παραπόνων από άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις που αδυνατούν να ενταχθούν εξαιτίας των εισοδηματικών κριτηρίων. Δημιουργείται, συνεπώς, ανάγκη να αποσαφηνιστεί ποια ακριβώς μεταβολή επήλθε στα εισοδηματικά όρια, με ποια τεκμηρίωση αποφασίστηκε και πόσοι δυνητικοί δικαιούχοι αποκλείονται από τη μόνιμη υπηρεσία εξαιτίας της.

Η εξαγγελλλόμενη καθολικότητα της μόνιμης υπηρεσίας του Προσωπικού Βοηθού θα κριθεί τελικά από το κατά πόσο ο θεσμός είναι πραγματικά προσβάσιμος στους ανθρώπους που τον χρειάζονται. Μία υπηρεσία δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται καθολική μόνο επειδή εφαρμόζεται σε ολόκληρη τη χώρα, εάν στην πράξη ηλικιακά, εισοδηματικά ή άλλα φίλτρα αποκλείουν ανθρώπους των οποίων η ανάγκη προσωπικής βοήθειας έχει αντικειμενική και λειτουργική βάση.

Ιδιαίτερη διάσταση έχει και η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του ωφελούμενου και του Προσωπικού Βοηθού. Για ορισμένες κατηγορίες αναπηρίας η προσωπική βοήθεια εισέρχεται αναπόφευκτα στον πλέον ιδιωτικό πυρήνα της καθημερινής ζωής του ανθρώπου. Ένα άτομο με οπτική αναπηρία μπορεί να χρειάζεται βοήθεια σε συναλλαγές ή άλλες δραστηριότητες που προϋποθέτουν πρόσβαση σε ευαίσθητες προσωπικές πληροφορίες. Ένα άτομο με σοβαρή ακουστική αναπηρία μπορεί να χρειάζεται έναν άνθρωπο που γνωρίζει σε βάθος τον τρόπο επικοινωνίας του. Ένα παιδί με βαριά διαταραχή αυτιστικού φάσματος μπορεί να αποδιοργανώνεται από την παρουσία αγνώστων και να ανταποκρίνεται μόνο σε πρόσωπα με τα οποία έχει αναπτύξει σταθερή σχέση ασφάλειας και εμπιστοσύνης.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η δυνατότητα αξιοποίησης συγγενικού προσώπου ως Προσωπικού Βοηθού δεν μπορεί να απορρίπτεται χωρίς εξέταση των πραγματικών συνθηκών κάθε περίπτωσης. Χωρίς να μετατρέπεται ο θεσμός του Προσωπικού Βοηθού σε υποκατάστατο της άτυπης οικογενειακής φροντίδας, πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα κατ' εξαίρεση και προσωρινής επιλογής συγγενικού προσώπου, ιδίως όταν αποδεδειγμένα δεν βρίσκεται κατάλληλος επαγγελματίας ή όταν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αναπηρίας καθιστούν καθοριστική την ήδη υφιστάμενη σχέση εμπιστοσύνης, με συγκεκριμένες προϋποθέσεις, εκπαίδευση, πιστοποίηση και ελεγκτικές δικλίδες.

Πέρα όμως από τους όρους επιλεξιμότητας, σοβαρά ζητήματα ανακύπτουν και ως προς την ίδια την πρακτική εφαρμογή του θεσμού και την προσβασιμότητα της διαδικασίας για τους ανθρώπους στους οποίους αυτός απευθύνεται.

Περαιτέρω προβληματισμό προκαλεί η ίδια η διαδικασία υποβολής της αίτησης, η οποία πραγματοποιείται αποκλειστικά ηλεκτρονικά. Σύμφωνα με αναφορές πολιτών και φορέων που επιχειρούν να τους συνδράμουν, η διαδικασία περιλαμβάνει διαδοχικά

βήματα ταυτοποίησης και επιβεβαίωσης, άντληση προσωπικών και εισοδηματικών δεδομένων, συμπλήρωση επιμέρους πεδίων και ηλεκτρονικές ενέργειες που προϋποθέτουν έναν όχι αμελητέο βαθμό ψηφιακής εξοικείωσης.

Το ζήτημα αποκτά ιδιαίτερη σημασία ακριβώς επειδή η πλατφόρμα δεν απευθύνεται στον μέσο χρήστη μιας ηλεκτρονικής δημόσιας υπηρεσίας, αλλά σε άτομα με αναπηρία, μεταξύ των οποίων ηλικιωμένοι, άνθρωποι με αισθητηριακές, νοητικές ή άλλες αναπηρίες και πολίτες με περιορισμένη ψηφιακή εξοικείωση.

Δημιουργείται έτσι μία εμφανής αντίφαση: ένας άνθρωπος μπορεί στην πράξη να χρειάζεται βοήθεια για να μπορέσει ακόμη και να υποβάλει την αίτηση με την οποία ζητά Προσωπικό Βοηθό. Για τον λόγο αυτό πρέπει να αποσαφηνιστεί ποιος δημόσιος φορέας έχει θεσμικά την ευθύνη να παρέχει διά ζώσης υποστήριξη κατά την υποβολή της αίτησης, χωρίς ο πολίτης να αναγκάζεται να γνωστοποιεί προσωπικούς κωδικούς ή ευαίσθητα δεδομένα σε τρίτους, και εάν εξετάζεται η οργανωμένη συνδρομή μέσω ΚΕΠ, Κέντρων Κοινότητας ή άλλων κατάλληλα στελεχωμένων δημόσιων δομών.

Πέραν της πολυπλοκότητας της διαδικασίας, μας έχουν μεταφερθεί συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες πολίτες βρέθηκαν αντιμέτωποι με λανθασμένα ή μη επικαιροποιημένα στοιχεία κατά τη συμπλήρωση της αίτησης, προβλήματα με στοιχεία επικοινωνίας και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς και ασυμφωνίες κατά την άντληση στοιχείων της οικογενειακής μερίδας.

Έχει αναφερθεί, ενδεικτικά, περίπτωση κατά την οποία εμφανίζονταν στην οικογενειακή μερίδα ενήλικα τέκνα που είχαν ήδη δημιουργήσει δικές τους οικογένειες, ακόμη και συγγενικά τους πρόσωπα, με συνέπεια να απαιτούνται πρόσθετα στοιχεία και ΑΜΚΑ τρίτων προσώπων για την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Τα περιστατικά αυτά πρέπει να διερευνηθούν και να αποσαφηνιστεί από ποια μητρώα αντλούνται τα συγκεκριμένα δεδομένα, πώς αντιμετωπίζονται πιθανές ασυμφωνίες μεταξύ διαφορετικών δημόσιων μητρώων και, κυρίως, πώς διασφαλίζεται ότι ένα τεχνικό ή διοικητικό σφάλμα δεν θα λειτουργήσει αποτρεπτικά ή αποκλειστικά για τον υποψήφιο.

Το ζήτημα αποκτά πρόσθετη διάσταση όταν η διόρθωση ενός λάθους απαιτεί εκ νέου επικοινωνία με το help desk, επανυποβολή στοιχείων ή πρόσθετες διαδικασίες

ταυτοποίησης. Η ευθύνη για τη διαλειτουργικότητα και την ακρίβεια των δημόσιων μητρώων δεν μπορεί να μετακυλιέται στον πολίτη με αναπηρία, ούτε ο τελευταίος να καλείται να επιλύσει μόνος του ασυμφωνίες μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων του Δημοσίου.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστική είναι, τέλος, αναφορά για υποψήφια η οποία δεν είχε ακόμη συμπληρώσει το προβλεπόμενο ανώτατο ηλικιακό όριο κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης, αλλά η ηλεκτρονική πλατφόρμα εμφάνιζε προειδοποιητική ένδειξη ότι δεν πληρούσε το ηλικιακό κριτήριο. Παρά την ένδειξη, η αίτηση υποβλήθηκε οριστικά και στη συνέχεια εγκρίθηκε.

Το συγκεκριμένο περιστατικό, εφόσον επιβεβαιωθεί από τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος, δημιουργεί σοβαρό ζήτημα ως προς τον τρόπο με τον οποίο η πλατφόρμα υπολογίζει την ηλικία του αιτούντος και, κυρίως, ως προς τον κίνδυνο αποτροπής δυνητικά δικαιούχων από την οριστική υποβολή της αίτησής τους.

Διότι ένας πολίτης που βλέπει στην οθόνη του σαφή προειδοποίηση ότι απορρίπτεται λόγω ηλικίας είναι απολύτως εύλογο να θεωρήσει ότι δεν δικαιούται να συνεχίσει και να εγκαταλείψει τη διαδικασία. Απαιτείται, συνεπώς, να διευκρινιστεί εάν ο αυτοματοποιημένος έλεγχος πραγματοποιείται βάσει της πλήρους ημερομηνίας γέννησης ή απλώς του έτους γέννησης, εάν έχουν εντοπιστεί αντίστοιχες περιπτώσεις και πόσες, καθώς και εάν υπάρχει δυνατότητα να εντοπιστούν αιτήσεις που ξεκίνησαν αλλά δεν ολοκληρώθηκαν μετά την εμφάνιση αντίστοιχης αποτρεπτικής ένδειξης.

Στο ίδιο πλαίσιο, πρέπει να γνωστοποιηθεί πόσες αιτήσεις ξεκίνησαν αλλά δεν οριστικοποιήθηκαν, πόσες εμφάνισαν μήνυμα μη επιλεξιμότητας λόγω ηλικίας, πόσες από αυτές τελικά υποβλήθηκαν και εγκρίθηκαν και πόσα αιτήματα τεχνικής υποστήριξης έχουν καταγραφεί ανά κατηγορία προβλήματος, ώστε να διαπιστωθεί εάν πρόκειται για μεμονωμένα περιστατικά ή για ευρύτερη δυσλειτουργία της πλατφόρμας.

Οι παραπάνω δυσχέρειες καθιστούν ακόμη κρισιμότερη την αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού υποστήριξης των υποψηφίων. Την ίδια στιγμή, όμως, προβλήματα καταγράφονται ακόμη και στο επίπεδο της βασικής ενημέρωσης και εξυπηρέτησης των ενδιαφερομένων.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι επανειλημμένες αναφορές ατόμων με αναπηρία και εκπροσώπων τους για σημαντικές καθυστερήσεις και δυσχέρειες στην επικοινωνία με το help desk του Προγράμματος, σε μία περίοδο κατά την οποία η πανελλαδική εφαρμογή του θεσμού έχει αυξήσει σημαντικά τις ανάγκες ενημέρωσης και τεχνικής υποστήριξης.

Το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως δευτερεύον, όταν η ίδια η ΚΥΑ 18867/2026 προβλέπει ειδική υπηρεσία εξυπηρέτησης για την αναφορά προβλημάτων, τη διαβίβασή τους στις αρμόδιες υπηρεσίες και την παροχή οδηγιών, ενώ η ΕΣΑμεΑ αναφέρει ότι γίνεται αποδέκτης διαμαρτυριών για τη λειτουργία του help desk και, ειδικότερα, για αδυναμία τηλεφωνικής επικοινωνίας λόγω συνεχώς κατειλημμένης γραμμής.

Σε μία νέα υπηρεσία εθνικής εμβέλειας, η οποία απευθύνεται σε ανθρώπους με αναπηρία και στις οικογένειές τους και περιλαμβάνει σύνθετες διαδικασίες υποβολής αιτήσεων, πιστοποίησης και αξιολόγησης, η άμεση και προσβάσιμη ενημέρωση δεν αποτελεί δευτερεύον διοικητικό ζήτημα αλλά βασική προϋπόθεση για την ουσιαστική πρόσβαση στον ίδιο τον θεσμό.

Η μετάβαση από ένα πιλοτικό πρόγραμμα σε μία μόνιμη υπηρεσία εθνικής εμβέλειας, με την πλατφόρμα νέων αιτήσεων να λειτουργεί από τις 26 Αυγούστου και τις αιτήσεις να υποβάλλονται έως τις 27 Νοεμβρίου 2026, δημιουργεί αυτονόητα πολλαπλάσιες ανάγκες εξυπηρέτησης.

Γεννάται, επομένως, το εύλογο ερώτημα εάν το τηλεφωνικό κέντρο και το help desk ενισχύθηκαν εγκαίρως με πρόσθετο προσωπικό και υποδομές, ποιος είναι σήμερα ο πραγματικός χρόνος αναμονής, πόσες κλήσεις παραμένουν αναπάντητες και εάν η υφιστάμενη στελέχωση μπορεί πράγματι να ανταποκριθεί στον αυξημένο όγκο αιτημάτων μιας πανελλαδικής πλέον υπηρεσίας.

Απαιτείται, επομένως, να διασφαλιστεί επαρκώς στελεχωμένος και πραγματικά λειτουργικός μηχανισμός υποστήριξης των αιτούντων, με περισσότερα διαθέσιμα κανάλια επικοινωνίας και δυνατότητα έγκαιρης επίλυσης των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία.

Δεδομένων όλων των παραπάνω,

Ερωτάσθε κα Υπουργέ,

- 1. Προτίθεται το Υπουργείο να επανεξετάσει το κατώτατο ηλικιακό όριο των 16 ετών και να θεσπίσει δυνατότητα κατ' εξαίρεση ένταξης ανηλίκων από το 12ο έτος, ιδίως παιδιών με βαριά διαταραχή αυτιστικού φάσματος ή άλλη σοβαρή αναπτυξιακή αναπηρία, όταν κατόπιν εξατομικευμένης διεπιστημονικής αξιολόγησης τεκμηριώνεται ανάγκη εκτεταμένης ή συνεχούς προσωπικής βοήθειας; Πόσα παιδιά ηλικίας 12–15 ετών εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να πληρούν αντίστοιχα λειτουργικά κριτήρια και ποιο θα ήταν το δημοσιονομικό κόστος μιας τέτοιας επέκτασης;*
- 2. Πώς διασφαλίζεται η συνέχεια της προσωπικής βοήθειας μετά τη συμπλήρωση του ανώτατου ηλικιακού ορίου, όταν εξακολουθούν να υφίστανται οι ίδιες ή και αυξημένες λειτουργικές ανάγκες του ωφελουμένου; Προτίθεται το Υπουργείο να επανεξετάσει το ηλικιακό όριο και να προβλέψει μηχανισμό συνέχισης της υποστήριξης ή ομαλής μετάβασης σε αντίστοιχη υπηρεσία μακροχρόνιας φροντίδας, χωρίς να δημιουργείται κενό προστασίας;*
- 3. Προτίθεται να τροποποιήσει το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο ως προς τις αποδεκτές πιστοποιήσεις αναπηρίας, ώστε να μην αποκλείονται άτομα αποκλειστικά λόγω της διάρκειας ή του φορέα έκδοσης της πιστοποίησής τους, εφόσον διαθέτουν έγκυρη πιστοποίηση και τεκμηριωμένη λειτουργική ανάγκη προσωπικής βοήθειας; Πόσοι πολίτες έχουν μέχρι σήμερα αποκλειστεί ή δεν κατέστη δυνατό να υποβάλουν επιτυχώς αίτηση λόγω πιστοποίησης ΚΕΠΑ μη εφ' όρου ζωής ή πιστοποίησης από Υγειονομική Επιτροπή των Ενόπλων Δυνάμεων;*
- 4. Με ποια συγκεκριμένη τεκμηρίωση καθορίστηκαν τα ισχύοντα εισοδηματικά όρια και η εισοδηματική μοριοδότηση και για ποιο λόγο το εισόδημα μπορεί να επηρεάζει τόσο την επιλεξιμότητα όσο και την κατάταξη των υποψηφίων; Πώς συνεκτιμάται το πρόσθετο πραγματικό κόστος της αναπηρίας και πώς διασφαλίζεται ότι η εισοδηματική μοριοδότηση δεν οδηγεί σε χαμηλότερη κατάταξη ανθρώπων με βαρύτερη αναπηρία και αντικειμενικά μεγαλύτερη ανάγκη προσωπικής βοήθειας;*
- 5. Ποιες ακριβώς μεταβολές επήλθαν στα εισοδηματικά κριτήρια μεταξύ της πιλοτικής και της μόνιμης εφαρμογής, για ποιους λόγους δεν διατηρήθηκαν τα όρια που ίσχυαν κατά την πιλοτική εφαρμογή και πόσοι αιτούντες έχουν μέχρι σήμερα αποκλειστεί λόγω εισοδήματος; Πώς διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση μεταξύ των*

ωφελομένων που προέρχονται από το πιλοτικό πρόγραμμα και των νέων αιτούντων της μόνιμης υπηρεσίας;

6. **Προτίθεται το Υπουργείο να εξετάσει τη δυνατότητα κατ' εξαίρεση και προσωρινής απασχόλησης συγγενικού προσώπου ως Προσωπικού Βοηθού, με αυστηρές προϋποθέσεις, εκπαίδευση, πιστοποίηση και ελεγκτικές δικλίδες, όταν αποδεδειγμένα δεν είναι διαθέσιμος κατάλληλος επαγγελματίας ή όταν οι ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της αναπηρίας καθιστούν κρίσιμη την ήδη υφιστάμενη σχέση ασφάλειας και εμπιστοσύνης;**
7. **Ποιος δημόσιος φορέας είναι αρμόδιος να παρέχει ουσιαστική και διά ζώσης βοήθεια στα άτομα με αναπηρία για την υποβολή της ηλεκτρονικής αίτησης και προτίθεται το Υπουργείο να ενεργοποιήσει οργανωμένο δίκτυο υποστήριξης μέσω ΚΕΠ, Κέντρων Κοινότητας ή άλλων δημόσιων δομών, ώστε οι αιτούντες να μην εξαρτώνται από τρίτους ούτε να αναγκάζονται να γνωστοποιούν προσωπικούς κωδικούς και ευαίσθητα δεδομένα για να ολοκληρώσουν τη διαδικασία;**
8. **Έχουν καταγραφεί προβλήματα ή ασυμφωνίες κατά την αυτόματη άντληση προσωπικών στοιχείων, στοιχείων επικοινωνίας, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και οικογενειακής μερίδας από τα διασυνδεδεμένα δημόσια μητρώα; Πόσα σχετικά περιστατικά έχουν αναφερθεί, ποια διαδικασία προβλέπεται για την άμεση διόρθωσή τους και πώς διασφαλίζεται ότι τεχνικά ή διοικητικά σφάλματα των πληροφοριακών συστημάτων δεν θα στερήσουν από κάποιον δυνητικό δικαιούχο τη δυνατότητα συμμετοχής;**
9. **Με ποιον ακριβώς τρόπο υπολογίζει η ηλεκτρονική πλατφόρμα το ηλικιακό κριτήριο και έχει διαπιστωθεί ότι εμφανίζονται εσφαλμένες προειδοποιήσεις μη επιλεξιμότητας σε πολίτες που δεν έχουν ακόμη συμπληρώσει το προβλεπόμενο ανώτατο όριο; Πόσες αιτήσεις εμφάνισαν αντίστοιχη ένδειξη, πόσες τελικά υποβλήθηκαν και εγκρίθηκαν και πόσες αιτήσεις ξεκίνησαν αλλά δεν οριστικοποιήθηκαν μετά την εμφάνιση μηνύματος περί ηλικιακής μη επιλεξιμότητας;**
10. **Με πόσα άτομα στελεχώνονται σήμερα το help desk και το τηλεφωνικό κέντρο του Προγράμματος και με πόσα στελεχώνονταν κατά την πιλοτική εφαρμογή; Ενισχύθηκαν πριν από την έναρξη της πανελλαδικής εφαρμογής; Πόσες κλήσεις και ηλεκτρονικά αιτήματα έχουν δεχθεί από τις 26 Αυγούστου 2026, ποιος είναι ο μέσος χρόνος αναμονής, πόσες κλήσεις παραμένουν αναπάντητες ή εγκαταλείπονται και ποιος είναι ο μέσος χρόνος απόκρισης στα ηλεκτρονικά**

αιτήματα; Ποια άμεσα μέτρα θα ληφθούν για την επαρκή στελέχωση και την πραγματικά προσβάσιμη και έγκαιρη εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία;

Οι Ερωτώντες Βουλευτές

Αικατερίνη (Κατερίνα) Σπυριδάκη

Αικατερίνη Καζάνη

Πέτρος Παππάς